GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 36 fr., pe șése lunĭ 18 fr., pe trei lunĭ 9 francĭ.

ANULŬ XLVIII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 117. Lunĭ, Marțĭ 28 Maiu (9 Iunie) 1885.

Brașovŭ, 27 Maiu (8 Iunie) 1885.

Departe au mai ajunsŭ lucrurile în țéra acésta.

Nicĭ nume românescĭ nu mai sufere administrația ca sĕ purtămŭ, nicĭ îmbrăcăminte românească sĕ îmbrăcămŭ.

In statulŭ vecinŭ românŭ, în capitală chiar, societățile maghiare pórtă nejenate de nimenĭ tricolorulŭ maghiarŭ la tóte ocasiunile, unŭ tricolorŭ care aparține unuĭ altŭ statŭ străinŭ, ér aicĭ la noĭ ni se ia în nume de rĕŭ, atribuindu-in-se de mare crimă, că purtămŭ tricolorulŭ roșiu, galbenŭ, vênĕtŭ alŭ Ardéluluĭ, care suntŭ colorile nóstre tradiționale naționale, numaĭ pentru că sémênă cu tricolorulŭ statului românŭ.

Dar ce ḍicemŭ!

Dacă ar fi așa, atuncĭ ar trebui sĕ se suprime și tricolorulŭ orașului Pesta, care asemenea este compusŭ totŭ din colorile roșu, galbenŭ, vênătŭ.

Trebue sĕ credemŭ prin urmare, și avemŭ dovedĭ destule pentru acésta, că colorile nóstre naționale tradiționale, ce le 'ntrebuințămŭ la ocasiunĭ festive, numai și numai de aceea nu se mai tolerézā astăḍĭ, pentru că suntŭ naționale, precum nu mai este nicăirĭ tolerată limba nóstră, pentru că este românéscă.

Aicĭ e buba. Dacă amŭ schimba mâne colorile nóstre naționale, tot așa de persecutate arŭ fi.

Din Halmagiu, comitatulŭ Aradului, primimŭ o corespondență caracteristică pentru relațiunile nóstre de față cu Maghiarii. Ca sĕ vaḍă și cetitorii nostri până la ce gradŭ suntemŭ persecutațĭ pentru sentimentele nóstre românescĭ, publicămu aci acéstă corespondență ín întregulŭ ei, dorindŭ ca să căpĕtămŭ deslușirĭ mai amĕrunțite despre sentințele ce au fostŭ pronunțate în contra persónelorŭ, despre car e vorba. Étă ce ni se scrie:

Domnule Redactorŭ!

La serbătorile Rosaliilorŭ întorcêndu-mĕ prin orășelulŭ Halmagiu (o parte anectată din fostulŭ ne comitatŭ alŭ Zarandului la comitatulŭ Aradului) convinseiŭ în persónă despre brutalitatea diregătorilorŭ maghiarĭ de acolo în potriva poporului românŭ. Etă faptulŭ:

Unŭ cetățénŭ cu numele Irhașiu din orășelulŭ Hălmagiu îmbrăcândŭ unŭ costumŭ naționalŭ, ca vestmêntŭ de sĕrbătóre în Dumineca Rosaliilorŭ și ducêndu-se la biserică solgabirĕulŭ Butuay Gyula l'a scosŭ afară din biserică și l'au dusŭ cu escortă de gendarmĭ la judecătoriă, unde a fostŭ desbrăcatŭ de vestminte, cari i s'au confiscatŭ sub cuvêntŭ că a demonstratŭ cu colórea lorŭ contra statului ungarŭ.

Bietulŭ omŭ a fost datŭ pe mâna judecătoriei regescĭ de cercŭ de 1-a instanță din Halmáginŭ și judecătorulŭ în urma cercetărei a aflatŭ, că călțuniĭ și brêulŭ (încingătóre) eraŭ în colorĭ demonstrative contra statului. Aceste douĕ obiecte i s'au și reținutŭ, ér celelalte vestminte i s'au redatŭ.

Pentru fapta aceea numitulŭ cetățénŭ a fost judecatŭ, nu sciu după care codice, ca agitatorŭ și turburătorŭ în contra integrității statului maghiarŭ cu cea mai aspră pedépsă ce s'a pututŭ născoci.

Comedia însĕ nu s'a terminatŭ cu acésta. In ḍiua următóre băieții și fetele dela scóla română din satulŭ vecinŭ Hălmăgelŭ au eșitŭ afară în câmpulŭ verde la unŭ maialŭ, ca sĕ-șĭ petrécă după vechia datină.

Aicĭ s'a arangiatŭ și unŭ dansŭ nevinovatŭ purtândŭ tinerii și totŭ asemenea fetițele micĭ cocarde cu tricolorulŭ roșu-galbenŭ-vênĕtŭ pe peptŭ, ca semne că făcéu parte din arangiatorĭ.

După maialŭ s'au risipitŭ cu toții încă înainte de 9 óre séra pe la locuințele lorŭ și ostenițĭ cum erau s'au culcatŭ.

Dér ce sĕ veḍĭ?

Târḍiu nóptea au călcatŭ gendarmii locuințele părintescĭ și pe nisce băiețĭ de scólă nu s'au sfiitŭ ai smânci din patŭ și ai escorta la oficiulŭ solgăbirăescŭ, unde solgăbirĕulŭ înfuriatŭ care este cunoscutŭ ca omŭ ce se pórtă în modŭ brutalŭ, i-a insultatŭ și a băgatŭ frică în sĕrmanii băiețĭ amenințându-i.

După o maltratare de trei ḍile, băieții au fostŭ predațĭ judecătoriei regescĭ, care li-a dictatŭ sentințe asemenea cu ceea ce s'a pronunțatŭ asupra omului cu costumulŭ dela Rosalii.

Cum se vorŭ resolvá causele acestea la forurile respective?

Nu sciu. Dér ceea ce am arătatŭ pân'aicĭ este faptŭ întêmplatŭ.

Casurile acestea nu le-am descrisŭ nicĭ pentru Maghiarĭ, nicĭ pentru guvernŭ nicĭ pentru așa numita „societate maghiară de cultură“ din Clușiu, cu atâtŭ mai puținŭ pentru d. Franciscŭ Pulszky, ci simplu numai pentru ca opiniunea publică nepreocupată sĕ se pótă convinge despre valórea „libertății constituționale“, de care se bucură aḍĭ Românulŭ în patria sa străvechiă.

Décă ár fi sĕ descriu suferințele poporului și ale cărturarilorŭ românĭ, presiunile, maltratările și chiar brutalitățile deregătorilorŭ maghiarĭ din ținuturile locuite de Românĭ, nu a-șĭ puté-o face acésta într'o singură corespondență, ci așĭ fi silitŭ sĕ scriu broșurĭ întregĭ pe fiecare septemână și încă în patru limbĭ, celŭ puținŭ, pentru ca totŭ omulŭ sĕ se convingă despre fărădelegile comise și tolerate.

Me voiu încercá de altă dată sĕ înșirŭ datele, ce le posedŭ despre astfeliu de uneltirĭ, ce se sevêrșescŭ în paguba Românului maltratatŭ.

C.

SCIRILE ḌILEI.

Inaltŭ P. Sa mitropolitulŭ Miron Romanulŭ a convocatŭ sinodulŭ archidiecesei transilvane gr. or. în sesiune estraordinară pe ḍiua de Marțĭ 4 Iuniu v. la 9 óre a. m. în biserica catedrală din Sibiu. Motivulŭ convocărei e resoluțiunea M Sale în cestiunea ajutorului de statŭ, precum se esprimă cercularulŭ Es. Sale păr. mitropolitŭ: »Ponderositatea acestei resoluțiunĭ prea înalte și situațiunea de tot gravă, în carea se află pusă biserica nóstră și în specialŭ clerulŭ archidiecesanŭ față cu ajutorulŭ de statŭ, reclamă cu urgență întrunirea sinodului nostru archidiecesanŭ, pentru ca acela, ca uniculŭ competentŭ, sĕ pronunțe cuvêntulŭ finalŭ din partea bisericii în stadiulŭ mai nou alŭ acestei afacerĭ.«

—0—

După cum comunică foile ardelene, se face cea mai mare presiune asupra funcționarilorŭ, fără deosebire de naționalitate, ca sĕ se facă membri ai reuniunei de maghiarisare din Clușiu. După convingerea nóstră, nimenea nu póte fi silitŭ a se face membru alŭ unei reuniunĭ, a cărei țintă este turburarea păcii dintre naționalitățĭ.

—0—

Motivulŭ, pentru care s'a interḍisŭ importarea porcilorŭ din România în Ungaria, ar fi după »Sieb. Deutsch. Tgbl.« din Sibiiu următorulŭ: »Unŭ comerciantŭ românŭ de vite importă pela Turnu-roșu unŭ însemnatŭ numĕrŭ de porcĭ în țéră, cu destinațiunea la Pesta séu la Steinbruch. La contumație, precum și în Sibiiu s'au visitatŭ porcii și s'au declaratŭ de amêndouĕ orile ca deplinŭ sănĕtoșĭ. Comerciantulŭ îi încarcă în șepte vagóne pornindu-i spre Steinbruch. Aci s'au visitatŭ din nou și s'au declaratŭ bolnavĭ, întorcêndu-i îndĕrĕtŭ la Sibiiu. Porcii, carĭ cum se ḍice suferŭ de bóla de gură și de unghii și n'au mâncatŭ de Dumineca a fostŭ sĕptĕmână, au ajunsŭ aci într'o stare, încâtŭ e temere că mulțĭ din ei vorŭ crăpá. Astfelŭ comerciantulŭ are nu numai paguba ducerei și întórcerei porcilorŭ, ci și a porcilorŭ prăpădițĭ. Comerciantulŭ a încredințatŭ afacerea unui advocatŭ de aci, spre a obține despăgubire.«

—0—

»Ellenzek« vorbindŭ despre societatea »Carpații« din Bucurescĭ, ḍice că numĕrulŭ membrilorŭ ei este considerabilŭ și fondurile ei însemnate. De aceea cere, ca representantulŭ austro-ungarŭ din Bucurescĭ sĕ facă ceva.

—0—

In Nr. 109 alŭ fóiei nóstre amŭ publicatŭ între »Scirile ḍilei« o comunicare din Hațegŭ, că la maialulŭ întocmitŭ de tinerimea maghiară de acolo în folosulŭ fondului reuniunei de maghiarisare din Clușiu a luatŭ parte și o familiă română. D. Nicolau Todosiu, căcĭ de d-sa era vorba în aceea notiță, rĕspunde numindŭ pe raportorulŭ ei »calomniatorŭ,« fără a găsi cu cale însĕ sĕ declare, dacă a luatŭ séu nu parte la acelŭ maialŭ. Așteptămŭ unŭ rĕspunsŭ în acestŭ înțelesŭ.

—0—

„Timișiana,« noulŭ institutŭ de creditŭ și de economii din Timișóra, a datŭ peste pedecĭ. Odată s'au fostŭ respinsŭ statutele institutului din partea tribunalului din locŭ, îndrumându-se direcțiunea a face în ele unele modificărĭ. Statutele modificate, în înțelesulŭ decisului adusŭ din partea tribunalului, fură în scurtŭ timpŭ de nou înaintate acestuia, și tribunalulŭ le mai retrimise odată direcțiunei, cu îndrumarea sĕ facă încă o mică modificare în ele, adecă: pe lângă fóia română desemnată de fóiă oficiósă a institutului, sĕ mai desemneze și o fóiă străină de fóiă oficiósă. Direcțiunea, spune »Timișóra,« a decisŭ a se primi de fóiă oficiósă neromâna a institutului fóia maghiară din locŭ și în casŭ de lipsă și alta din Pesta.

—0—

Ḍiarele din Bucurescĭ spunŭ, că se lucrézā pentru unirea liberalilorŭ independențĭ cu liberalii-conservatorĭ, spre a se puté luptá cu energiă în contra actualei stărĭ de lucrurĭ în România.

—0—

„Egyetértés« scrie următórele: „Aflămŭ că ḍilele acestea unŭ bărbatŭ maghiarŭ, care se bucură d'o mare influință, a venitŭ la Bucurescĭ pentru a îndupleca pe guvernulŭ românŭ sĕ se învoéscă a legá liniile ferate pe care le-a deschisŭ acum la otarele Transilvaniei cu liniile ferate ungare. A vĕḍutŭ pe unŭ financiarŭ de aci, care i-a datŭ o întêlnire. Când s'au întêlnitŭ mai era ș'o altă persónă strĕină, și când a venitŭ vorba despre discutarea cestiunii, persóna strĕină s'a amestecatŭ în discuțiune și a dechiaratŭ categoricŭ că Ungaria și bărbații Ungurĭ nu mai potŭ căpĕtá nicĭ unŭ felŭ de concesiune dela România. Șicanele pe care le-au înduratŭ Românii la vămile ungare au revoltatŭ spiritele. Persóna strĕină, pe urmă, presentêndu-se a ḍisŭ că este ministrulŭ-președinte Brătianu. E tristŭ, termină ḍiarulŭ citatŭ, că Ungaria perde necurmatŭ piețele din România. Chiar și mărfurile din Transilvania, care de secule dominau piețele române, au începutŭ sĕ dea înapoi și sĕ fie din ce în ce mai strîmtorate.“

—0—

»România« spune, că d-na Ar. M. Manolescu, însoțită de d. și d-na C. Nottara, d. M. Dimitriadi ș. a., toțĭ artiștĭ dela teatrulŭ naționalŭ din Bucureșcĭ, vorŭ face în véra acésta o escursiune artistică în Transilvania și Bucovina.

—0—

»Rĕsboiulŭ« din Bucureșcĭ spune că ḍilele acestea s'au protestatŭ polițele d-nei Paul și comp. (trei) d-lorŭ Tache Georgescŭ, I. Sandrovitz, Helena Milker, Frații Crețoiŭ, I. Mihăilescu, P. G. Mihăescu, I. Demetrescu, C. Belciugățeanu din Bucurescĭ, S. Schmetau și Julica & Ionescu din Ploescĭ, Niță I. Țenescu din Caracalŭ și I. Panaitescu din Buzĕu.

—0—

In ḍilele trecute a fostŭ în Focșanĭ unŭ gróznicŭ focŭ, care a pricinuitŭ o pagubă de vr'o 250,000 francĭ. Vinerĭ a isbucnitŭ unŭ nou focŭ, care a mai consumatŭ câteva case.

Maghiarisarea în pașalîculŭ lui Banffy.

Din josŭ de Mureșŭ, 6 Iuniu 1885 n.

Domnule Redactorŭ! Intr'adevĕrŭ și nu e glumă, cine vrea sĕ audă schimosiurî de nume și connume române și germane prefăcute în maghiare, sĕ facă o călătoriă ca și mine prin comitatulŭ Solnocŭ-Dobêca și prin o parte a comitatului Bistrița-Năsĕudŭ și apoi vrêndŭ nevrêndŭ, după ce va audí espresiunile cele frumóse române schimosite în maghiare, va trebuí sĕ rîdă.

In comitatele acestea douĕ se luptă limba vacii cu limba boului; — cu alte cuvinte stăpânitorii dilii cu forța vréu sĕ facă din Românî Ungurî, dacă nu cu simțulŭ celŭ puținŭ cu numele. Și étă până una alta le succede, încâtŭ una și-o facŭ după placŭ și pre voiă, — și anumitŭ traficarea numelorŭ, dară deu nu sciu cum le va succede când vorŭ vrea sĕ probeze cu a doua, a trecutŭ vremea lui »Muszáj,« suntŭ în vremea și timpulŭ lui »fă bine.« A schimosí numele și conumele ómenilorŭ cum am vĕdutŭ: din Ioanŭ Florica în Virág János și din Pĕcuraru în Juhász, éră din Weinstock în Szölösi însemnézâ atâtŭ câtŭ și nimica, prin apucăturî de acestea ómenii se află vătămațî și batjocurițî și nicî nu punŭ prețŭ pe noulŭ botezŭ unguresĉŭ, ba îlŭ desprețuescŭ și ei între ei unulŭ pre altulŭ se numescŭ totŭ Ioanŭ și Iulius ca și mai înainte.

Mi s'a spusŭ și aceea prin unii cărturarî de ai noștri, cumcă pre viitorŭ tóte conspectele, precum și tabelele de dare le vorŭ schimosí din românesce în unguresce cu nume cu totŭ, atuncea sĕ vedî mestecăturî de limbî, când din Iulius Pĕcuraru vorŭ schimosí și scrie Juhász Gyula, éră din Irimie—Imre și din Grigore—Gergely etc. va vení vremea încâtŭ acolo ómenii unulŭ pre altulŭ după nume nu se vorŭ puté cunósce. Acestea suntŭ isprăvile lui Banffy-pașa, pe care falsulŭ profetŭ din Peșta le apróbă și le aplaudă. *—u—*

Alegerea de notarŭ în Borgo-Prundŭ.

Valea Borgoului, 4 Iuniu n. 1885.

Prin abdicerea d-lui Ușieri la postulŭ de notarŭ — carele, după cum fiecare Românŭ borgovanŭ scie, era unŭ omŭ cu inimă cătră poporulŭ nĕcăjitŭ și bunŭ Românŭ — stațiunea de notarŭ cercualŭ în Borgo-Prundŭ a devenitŭ vacantă și s'a pusŭ la concursŭ pe diua de 30 Maiu c.

Câțiva Românî bunî din Borgo-Prundŭ au găsitŭ cu cale sĕ publice concursulŭ și într'o fóiă română, ca astfelŭ câtŭ mai mulțî Românî sĕ pótă concura la acestŭ postŭ, ca nu cumva la unŭ capĕtŭ de vreme representanța comunelorŭ sĕ vină în neplăcuta posițiune, ca în lipsă de alțî concurențî sĕ alégă unŭ străinŭ într'unŭ cercŭ curatŭ românescŭ, cum e și alŭ Borgo-Prundului.

Din tóte părțile au și concuratŭ o mulțime de Românî, unulŭ mai cualificatŭ decâtŭ altulŭ. — Dar ce sĕ vedî!! Intre concurențî a fostŭ și unŭ Ungurŭ — nemnișŭ modernŭ — și ce a făcutŭ, ce n'a făcutŭ patrioticulŭ nostru solgăbirĕu Coales — póte ca sĕ-șî facă merite, ca prin dênsele sĕ-șî întărĕscă slaba temeliă pre carea sta, séu dóră cine mai scie din ce considerațiunî, — destulŭ că din o mulțime de concurențî românî numai pre doi i-a aflatŭ demnî — de cumva se va alege unulŭ din ei — de a servi sub domnia lui, și adecă, unŭ Ungurŭ, pentru că era împintenatŭ, și unŭ Românŭ, fiind că nu concurase și altŭ Ungurŭ, séu póte că o fi avutŭ bune recomandațiunî. Destulŭ că clica străinilorŭ câțî se află în Borgo-Prundŭ, în conțelegere cu puternicii sprijinitorî ai „ideii de statŭ maghiarŭ« era câtŭ pe aicî sĕ ne încarce pe Ungurașulŭ nostru în spinare, ba și acuma încă totŭ ne tememŭ, că într'o bună diminéță ne vomŭ tredi cu elŭ; pentrucă deu, in diua de astădî la ce nu te poțî aștepta, și mai alesŭ decând treimea fericitóre compusă din unŭ Banffy, Pánczél și Coales ne dirigŭ destinele.

Diua de alegere era 30 Maiu. Clica străinilorŭ în semnŭ de recunoscință »proștilorŭ valachî« — după cum îi întituléză — pentru că cu brațele deschise i-au primitŭ atuncî, când nu aveu ce mânca și din sudórea lorŭ i-au îmbrăcatŭ atuncî, când erau numai în sdrențe, acuma după-ce s'au căpĕtatŭ la pene bune, după disa Românului, dupăce rîma și-a căpĕtatŭ ochî ajungêndŭ în representanța comunală ca viriliștî, deodată ei vréu sĕ mĕsóre »olăhului nepriceputŭ« cu ocaua. Consultatu-s'au, făcut-au planurî preste planurî, că cum arŭ puté aduce pe nemnișulŭ Ungurŭ ca notarŭ, că vedî.... Dómne, numai acela le-ar fi pututŭ trage focŭ la óla lorŭ, așa după cum lorŭ le-ar fi venitŭ mai bine. Vĕdêndŭ însĕ că pre lângă tóte recomandările din inimă ale d-lui solgăbirĕu Coales, proștii de olahî totŭ nu vréu sĕ se înțeleptéscă, ci vréu sĕ-șî alégă unŭ notarŭ din a lorŭ viță cu carele sĕ pótă vorbi, »amicii« noștri făcêndu-șî códa colacŭ se abținură dela votŭ, amenințândŭ totușî că vorŭ protesta, pentru ca sĕ se anuleze alegerea. Alegerea s'a întêmplatŭ în cea mai bună ordine, alegêndu-se de notarŭ, numai din partea Românilorŭ, unŭ Românŭ anume: Ardeleanu din comitatulŭ Sătmarelui.

Că s'au rătăcitŭ orî ba în alegere Românii, viitorulŭ ne va spune! Destulŭ că Românii și de astădată au mai căpĕtatŭ o lecțiă, că ce însĕmnă a ocrotí străinii, — atâta câtŭ a cresce vipera la sînŭ! *—d—*

CORESPONDENȚA NÓSTRA DIN COMITATE.

Alba-Iulia, 8 Iuniu 1885.

Domnule Redactorŭ! Cu privire la corespondința d-lui advocatŭ Mihaiu Cirlea, publicată în Nr. 114 a. c., mĕ rogŭ a primi următórea a mea

Dechiarațiune.

Domnulŭ M. Cirlea, advocatŭ în Alba-Iulia négă, cumcă ar fi eliminatŭ limba română din usulŭ oficiosŭ alŭ magistratului urbanŭ și afirmă cumcă acésta deja mai înainte ar fi fostŭ eschisă din usulŭ acelui magistratŭ prin subprefectulŭ comitatului, decî nicî predecesorulŭ lui în aceea funcțiune nu ar fi pututŭ refera și esmite deciziunî în limba română.

Eu, ca predecesorŭ alŭ d-lui Cirlea în postulŭ de asesorŭ orfanalŭ și senatorŭ magistratualŭ din Alba-Iulia, în interesulŭ adevĕrului istoricŭ trebue sĕ dechiarŭ, cumcă espunerea de susŭ contradice adevĕrului, căcî limba română s'a folositŭ în referada mea dela anulŭ 1872 până la anulŭ 1878 ultima Maiu, precând s'a întêmplatŭ restaurațiunea magistratului și s'a alesŭ în loculŭ meu d. M. Cirlea ca asesorŭ orfanalŭ. De atuncî nu mai suntŭ de vĕdutŭ resoluțiunî séu referade românescî dela magistratulŭ nostru.

Imî aducŭ bine aminte, cumcă înainte de restaurarea magistratului din anulŭ 1878 la o ședință a scaunului orfanalŭ, pre când tocmai referamŭ nisce cause române în limba română, m'a apostrofatŭ fostulŭ primarŭ subst. I., cumcă elŭ mulțămesce lui D-deu că de aci inainte nu va mai fi silitŭ a asculta referade române, căcî următorulŭ meu in spe a datŭ reversŭ, că nu va scrie românesce.

Acéstă dechiarațiune, făcută la unŭ locŭ așa însemnatŭ, a produsŭ sansațiune între representanții comunalî românî, carî aflândŭ adevĕrulŭ celorŭ spuse de d. subst. primarŭ în clubulŭ lorŭ au decretatŭ protocolarminte unŭ veto contra candidărei d-lui C. la postulŭ de asesorŭ orfanalŭ și toțî Românii au decisŭ a nu-i dá votulŭ lorŭ. Cu tóte că representanții românî i-au fostŭ opritŭ concurarea la acestŭ postŭ, lăsându-i la celelalte posturî locŭ deschisŭ, d-sa numai la postulŭ de asesorŭ orfanalŭ a concuratŭ și cu ajutorulŭ Neromânilorŭ fù alesŭ.

Singurŭ recunósce, cumcă nu a folositŭ limba română, decî eu nu am a mai adauge nimicŭ la cele din corespondința din Nr. 107 a »Gazetei Transilvaniei.«

Este adevĕratŭ, că a fostŭ ordinată cercetare disciplinară contra mea pentru folosirea limbei române, nu de cătră subprefectulŭ, ci de comitele supremŭ Zeyk, deórese la anulŭ 1874 urbea Alba-Iulia nu substa comitatului, ci era urbe liberă regéscă. Onóre comunătățeí urbane de atuncî, care a respinsŭ dela sine o atare vătĕmare a legei sancționate, aprobândŭ unanimŭ folosirea liberă a celorŭ trei limbî usitate în țéră.

Cu tóte că aveamŭ diploma de advocatŭ și-mî surîdea unŭ venitŭ mai bunŭ decâtŭ cele 700 fl. v. a. salarŭ, totușî am perseveratŭ 4 anî încă în luptă pentru apĕrarea limbei române la acelŭ magistratŭ, și întregŭ aparatulŭ de presiune pusŭ la cale de a mĕ abate dela folosirea limbei române în oficiu a rĕmasŭ fără resultatŭ. Nu speramŭ nicî odată ca lupta purtată sĕ aibă o sórte așa tragică, precum în faptă s'a întêmplatŭ. Nu a fostŭ lipsă ca d. reclamantŭ C. sĕ-șî părăséscă postulŭ pentru folosirea limbei române, căcî usulŭ era recunoscutŭ de lege și de facto, și nime nu putea pretinde ca elŭ se jertféscă ceva pentru lupta de a apĕrá usulŭ câștigatŭ. De altmintrelea d-sa ca omŭ din o familiă avută nu a fostŭ necesitatŭ a recurge cu unŭ prețŭ de acéstă natură la atare postŭ și procedere. Am disŭ.

Rubinŭ Patița,
advocatŭ și fostŭ senatorŭ în
Alba-Iulia.

STAREA RECOLTELORŬ în ROMÂNIA.

Sub acestŭ titlu cetimŭ în „Curierulŭ Financiarŭ“: După scirile ce ne vinŭ din țéră, recolta anului curentŭ promite până acum — generalminte vorbindŭ — a fi fórte abundentă. Atâtŭ grânele de tómnă câtŭ și cele de primăvéră se presintă în condițiunî, carî dau cele mai frumóse speranțe agricultorilorŭ. Iată datele oficiale ce posedămŭ în acéstă privință pentru cele mai multe județe: In județulŭ Ilfovŭ, situația recoltelorŭ este mai pretutindenî bună, rapița e fórte frumósă, grânele de primăvéră și porumburile suntŭ în plină vigóre și vegetația e fórte înaintată. Ploile ce au cădutŭ în dilele din urmă mai în întregulŭ județŭ au făcutŭ multŭ bine recoltei. Din Botoșanî se anunță, că ploile au fostŭ îndestulŭ de abundente în acelŭ județŭ. In județulŭ Brăila, la 16 și 17 Maiu, a ploatŭ bine în optŭ comune, în celelalte se simte mare nevoiă de ploiă, cu tóte astea sĕmênăturile n'au suferitŭ încă până acum nimicŭ. La Muscelŭ, Iașî și Doljŭ au cădutŭ ploi abundente, din care causă recolta e cu totulŭ satisfăcĕtóre. In Dorohoiu au cădutŭ ploi îndestulătóre dela 13 — 17 Maiu. Recoltele suntŭ mulțumitóre. In Putna seceta a făcutŭ marî stricăciunî. In Covurluiu recolta în genere merge bine. In Vlașca va începe dilele astea seceratulŭ rapiței, care e fórte abundentă. In Hușî starea recoltelorŭ, afară de micî escepțiunî, e mai puținŭ de câtŭ mediocră. In Teleormanŭ a începutŭ mai pretutindenî seceratulŭ rapiței care, ca și în Vlașca, e fórte frumósă, starea celorlalte sĕmênăturî e mulțămitóre. In Dâmbovița a cădutŭ grindină, care a causatŭ marî stricăciunî; pe acolo pe unde a trecutŭ curentulŭ, grânele au fostŭ nimicite cu totulŭ. Viele au suferitŭ și ele multŭ. In Neamțu grânele suferŭ de rugină și pe alocurea de unŭ felŭ de vermî, în ge-

FOILETONŬ.

Monumente pentru istoria Țĕrei Făgărașului

D. Niculau Densușianu a publicatŭ de curêndŭ în Bucurescî »Monumente pentru istoria Țĕrei Făgărașului«, culese — și adnotate — din publicațiunile istorico-filologice ale archivelorŭ statului. Spre a arĕta însemnătatea acestei publicațiunî, reproducemŭ aci introducerea, de care e însoțită noua publicațiune a d-lui Niculau Densușianu:

Istoriograful unguresĉŭ Antoniu Verantiu, în prima jumĕtate a seculului alŭ XVI-lea (1538—1540), scria despre Românii Transilvaniei următórele:

„Nulla illis (Valachis) libertas, nulla nobilitas, nullum proprium jus, exceptis paucis districtum Haczeg incolentibus, in quo regia Decebali creditur extitisse, qui tempore Ioannis Hunyadi, inde oriundi, nobilitatem, quod semper contra Turcas pugnanti strenue affuerunt adepti sunt. Ceteri plebei omnes, Hungarorum coloni, nec in propriis sedibus, sed sparsi hinc et inde per totum regnum... vitam ducunt“.

Adecă:

»Românii (Transilvaniei) nu se bucură de nicî o libertate, nu au nicî o nobilime, nu posedă nicî unŭ dreptŭ alŭ lorŭ propriu, cu escepțiune de puținii Românî, ce locuescŭ în districtulŭ Hațegului, unde se crede că a esistatŭ capitala lui Decebalŭ. Românii aceștia din (districtulŭ Hațegului) au câștigatŭ nobilitatea pe timpulŭ lui Ioan Huniadi, care era născutŭ acolo, fiind că-lŭ ajutase cu vitejiă în luptele lui continue cu Turcii. Ceilalțî suntŭ toțî plebei, iobagî ai Ungurilorŭ, nicî nu au districtele lorŭ proprie, ci trăiescŭ reslățiți pe icî și colea în tótă țéra“.

Și acésta relatare, falsă cu desĕvêrșire, avù curiósa fericire sĕ trécă de veritate istorică până în dilele nóstre: Veranțiu era consideratŭ ca fântână contimporană în ce privesce epoca sa.

Astădî însĕ sciința istorică a făcutŭ progrese însemnate. Posedămŭ unŭ materialŭ destulŭ de vastŭ și destulŭ de frumosŭ, ca sĕ esaminămŭ cu ochii proprii relațiunile etnografice și politice ale seculului XV-lea și XVI-lea, putemŭ în deplină cunoscință sĕ citămŭ înaintea tribunalului istoricŭ pe scriitorii de anecdote din acea epocă.

Anume scimŭ astădî cu o perfectă certitudine, că ținutulŭ Hațegului, alŭ Hunedórei și Devei, formau în vechime unŭ complecsŭ de districte românescî, carî se numiau în diplome: districtus olachales. Scimŭ că întrégă nobilimea de acolo era o nobilime românéscă, înțelegemŭ românéscă în sensulŭ etnicŭ și politicŭ. Scimŭ că nobilimea acésta era o clasă socială diferită de nobilimea ungurescă, distinsă de ea prin originea, prin istoria și natura privilegielorŭ sale. Scimŭ că acéstă nobilime nu a fostŭ creată de Ioan Huniadi (Corvinul), nicî de regii Ungariei; că din contră, era o nobilime vechiă, alŭ cărei trecutŭ se perde în întunereculŭ evului mediu. Acésta nobilime era numită în diplomele regilorŭ uguresci: Nobiles ut dicitur Volachorum séu Nobiles Olachi (Valachi), spre distincțiune de: Nobiles Hungari séu: veri nobiles regni nostri. Și pe lângă districtele românescî (districtus olachales), pe lângă nobilimea națională, mai esistá în țéra Hațegului unŭ dreptŭ particularŭ românescŭ. Românulŭ nu putea fi lipsitŭ de proprietatea sa, nicî în casŭ de înaltă trădare, decâtŭ numai décă era judecatŭ de ómenii sĕi: de nobilii, chinezii și bĕtrânii românî. Donațiunile de moșii se făcéu acolo cu totulŭ sub alte condițiuni, decum vedemŭ că se conferiau în ținuturile unguresci. Aflămŭ (aci în țéra Hațegului) instituțiunea chinesiatelorŭ românescî, instituțiunea juraților ŭ românî, unŭ sistemŭ românescŭ de imposite (quinquagesima), totŭ atâtea particularitățî străine de spiritulŭ legislațiunii unguresci.

Atâtŭ de odată cu privire la Țéra Hațegului.

In timpulŭ din urmă unŭ eruditŭ bărbatŭ alŭ Ungariei, d. Fr. Pesty, a publicatŭ o frumósă seriă de documente cu raportŭ la Banatulŭ Severinului, înțelegemŭ aicî partea Olteniei dincolo de Vêrciorova. Prețiosulŭ materialŭ scosŭ la lumină de d. Pesty ne descopere încă un adevĕrŭ de mare importanță. Se constată adecă, că Banatulŭ Severinului forma în sînulŭ regatului unguresĉŭ o provicià politică română; că era împărțitŭ în 8 districte românescî; numite districtus olachales; că tóte districtele formau o unitate politică cu drepturî și libertățî particulare, cum erau de esemplu cele 7 județe ale Sașilorŭ și 7 districte ale Sĕcuilorŭ din Transilvania; se constată că esistá în Bănatŭ numai o singură nobilime, și acea era românéscă; că ea se bucura de immunitățî

nere recolta e bună. In Râmnicu-Săratŭ se simte mare trebuinţă de plóiă. In Râmnicu-Vâlcei ploi favorabile. La Mehedinţĭ agricultorii aşteptă cu impacienţă plóiă. In Tecuciu grânele suferŭ de secetă, în generalŭ, starea recoltelorŭ e rea. La Tulcea recoltele bune. La Văslui ploi suficiente. Sĕmĕnăturile promitŭ multŭ. In Bacău se sémte mare lipsă de plóiă.

ULTIME SCIRI.

„Oficiulŭ Reuter" e informatŭ din Atena, că în insula Creta au isbucnitŭ turburărĭ.

In satulŭ Museros lângă Valencia (Spania) s'au bolnăvitŭ 13 persóne de coleră. Se vorbesce că ar fi coleră asiatică.

Din Afghanistanŭ a sositŭ o scire sensaţională, anume că Emirulŭ Abdurrhaman a muritŭ. O scire particulară din Caucasŭ, spune că Emirulŭ ar fi fostŭ omorît chiarŭ de suita sa. Scirea încă nu e confirmată.

La 6 Iuniu a. m. a arsŭ una din cele mai marĭ fabricĭ ale Americei, marea fabrică de destilare din Des-Moines, în statulŭ Iowa. Aprópe o sută de persóne 'şĭ-au aflatŭ mórtea în flacărĭ.

DIVERSE.

Monedele romane din Avramescĭ. — Cetimŭ în ‚Românulŭ:‹ Cele 88 monede romane descoperite în pădurea dela Avramescĭ de d. S. Giuşcă cuprindŭ perioda istoriei antice, dela Nero până la Commodus. Şi anume, aceste monede se împartŭ pe Imperatorii şi Imperatricele acestei periode, după cum urmézĕ: 1 piesă din timpulŭ lui Nero (54—68 după Chr.) 2 piese Vitellius (69.) 11 piese Vespesianus (69—79). 8 piese Traianus (98—117.) 14 piese Hadrianus (117—138.) 2 piese L. Aelius (fiu adopt. a lui Hadrianus.) 20 piese Antonius Pius (138—161.) 13 piese Faustina (nevasta acestuia.) 12 piese Marcus Aurelius (161—180.) 1 piesă Faustina II a (nevasta acestuia.) 1 piesă L. Verus (161—169.) 1 piesă Lucillia (nevasta acestuia.) 1 piesă Commodus (180—192.) După cum se vede, cea mai mare parte din aceste monede şi-au originea din perioda lui Vespasianu până la Marcu Aureliu; ér succesorii lorŭ suntŭ representaţĭ numai cu câte o piesă. Pe acelŭ timpŭ, aşa dér, când a fostŭ îngropată comóra dela Avramescĭ, este bine constatatŭ că monedele dela Vespasianu până la Marcu Aureliu erau cele mai desŭ întrebuinţate în circulaţiune, fiindŭ că perioda acestorŭ imperatorĭ nu putea sĕ fie aşa de îndepărtată dela timpulŭ îngropării acestorŭ monede. Şi fiindŭ că noi nu putemŭ considera îngroparea (ascunderea) acestorŭ monede înainte de Commodus, apoi negreşitŭ că nu ne vomŭ înşela de locŭ, déca vomŭ ficsa timpulŭ îngropării acestei comorĭ: îndată după Commodus. E unŭ faptŭ istoricŭ constatatŭ, că la anulŭ 200 după Cristŭ, starea de lucrurĭ în aceste ţinuturĭ (ale Romăniei, Moldoviei, Basarabiei etc.) erau aşa de critice şi de nesicure, prin năvălirile barbarilorŭ din ţĕrile învecinate, carĭ ameninţau aceste ţinuturĭ prin prădărĭ şi devastărĭ, încâtŭ locuitorii Romanĭ (Românĭ) din Moldova, de pe atuncĭ, au avutŭ motive puternice de a-şĭ ascunde în pămêntŭ, îngropându-şĭ averea lorŭ, ce consta în nisce asemenea monede de argintŭ. Valórea adevĕrată a presentei descoperirĭ nu constă numai în singuraticile bucăţĭ de monede, carĭ în adevĕrŭ se vĕdŭ aşa de bine conservate, fiindŭ fiórte frumóse, ci mai cu sémă în aceea: că ele circulă şi se găsescŭ, pe acele timpurĭ, şi într'alte părţĭ ale imperiului romanŭ. Insemnătatea lorŭ sciinţifică zace mai cu sémă şi în faptulŭ nediscutatŭ, că aceste preţióse monede s'au găsitŭ în centrulŭ Moldovei şi încă grămadă la unŭ locŭ. Acestŭ faptŭ ne dă o lumină destulŭ de clară despre adevĕrata monedă ce circulă cătră finele secolului alŭ II-lea în Ţĕrile Dunărene. Până acum nu se putea sci cu siguranţă, déca pe acelŭ timpŭ întréga Moldovă fusese încorporată imperiului Romanŭ, orĭ numai partea ei sudică. Cu acéstă preţiósă descoperire însĕ, a acestorŭ monede în comuna Avramescĭ, mai cu sémă că ele suntŭ tóte, până la una romane, lucru rĕmâne deplinŭ clarificatŭ pentru sciinţa istoriei, că: pe la finele secolului alŭ II-lea, afară de specia acestorŭ monede dela Avramessĭ, altele nu puteau avea cursŭ de a circula în ţĕrile acestea şi că în consecinţă, întréga Moldovă în aceea epocă stetea suptŭ deplină stăpânire a Cesarilorŭ romanĭ. Este fórte interesantŭ că tóte aceste 88 de bucăţĭ de monedă au unŭ formatŭ micŭ aprópe egalŭ şi mai de aceeaşĭ greutate. O cercetare la faţa locului la Avramescĭ, credŭ că ar fi neapĕrătŭ necesară, din mai multe punte de vedere, în respectulŭ sciinţei istorice. —

Dr. C. Schuchhardt.

***

Disciplină casnică. — Frederic Ray locuia cu familia sa la Siracusa, Statulŭ New-York. D-na Ray era o femeiă iute şi 'şĭ purta bărbatulŭ cum s'ar ḑice pe degete. Intr'o ḑi nefiindŭ ceva în casă după placulŭ ei, făcŭ despre acéstă responsabilŭ pĕ bietulŭ bărbatŭ şi 'i ţinŭ o mustrare lungă terminândŭ cu observaţiunea, că nu era bunŭ chiar de nimicŭ şi că ar face mai bine sĕ ia o fringhiă şi sĕ se spênḑure. Sentinţa a părutŭ póte cam aspră lui Frideric, însă elŭ fiindŭ făcutŭ pentru disciplina conjugală, stete de se mai gândi câteva ore (nevasta nu'i fixase momentulŭ), apoi, conformŭ deprinderei, sfârşi prin a i se supune fără murmurŭ. Venindŭ nóptea şi copii adormindŭ, luă fringhia de întinsŭ cămăşile, se duse în grajdŭ şi se spênḑură d'o grindă. D-na Ray fù coprinsă de mare durere descoperindŭ corpulŭ neînsufleţitŭ alŭ acestui modelŭ de bărbatŭ şi aḑĭ ea declară, că unŭ asemenea bărbatŭ nu va mai găsi.

***

O plóiă de brósce ţestóse. — Citimŭ în ḑiarulŭ ‚News‹ din Raleigh (Carolina de Nordŭ), că într'una din serĭ a fostŭ o furtună fórte mare cu plóiă spre nordŭvestŭ de acestŭ oraşŭ. A trăsnitŭ de trei orĭ într'unŭ modŭ îngrozitorŭ; tóte casele din oraşŭ s'au cutremuratŭ până în temeliile lorŭ. Aceste trăsnete au fostŭ urmate de unŭ adevĕratŭ potopŭ. După acéstă plóiă mare, s'a observatŭ cu mare surprindere că stradele erau pline de brósce ţestóse. Toţĭ ḑicŭ că aceste brósce au căḑutŭ în timpulŭ plóei. Aci nu este rarŭ a se vedea în timpŭ de furtună ploândŭ pescĭ şi brósce, şi se crede că bróstele ţestóse de carĭ este vorba au fostŭ ridicate de unŭ vêrtejŭ alŭ mării şi aruncate asupra oraşului.

***

O ţéră ospitalieră. — In regatulŭ Dahomei, ca sĕ pótă pĕtrunde cineva, trebue mai ântêiul sĕ i sĕ dea de cătră unŭ şefŭ însărcinatŭ cu paza graniţelorŭ o formidabilă vênă de bou dreptŭ autorizare. Cu acéstŭ paşaportŭ, călĕtorulŭ póte sĕ pĕtrundă până în capitală, atuncĭ regele îlŭ chiamă la palatŭ, unde îlŭ obligă a locui în totŭ timpulŭ şederei. Atuncĭ óspetele, este sĕrbătoritŭ, amusatŭ în totŭ chipulŭ, şi ia parte la vênătorile şi la tóte ceremoniile regale. Insă adesea orĭ, elŭ este păzitŭ sĕ nu fugă, în care casŭ ar fi pedepsitŭ cu mórtea. S'au vĕḑutŭ călĕtorĭ carĭ, venindŭ pentru 48 de óre, au fostŭ siliţĭ sĕ stea câte duoi şi mai mulţĭ anĭ, în care timpŭ ei deveniau aşa de familiarĭ cu regele, încâtŭ acesta le impunea a tăia capetele sclavilorŭ spre a se amusa. Dér atenţiunea regelui nu se opresce aci: călĕtorulŭ în fiecare diminéţă primeşte ca sĕ'lŭ servéscă o nouă virgină négră, lucru care se repetă pe totŭ timpulŭ şederei lui la curtea regéscă.

***

Câtŭ mănâncă unŭ paianjenŭ. — Unŭ Englesŭ escentricŭ, ca mulţĭ Englesĭ de altminterĭ, a avutŭ curiositateaĭ se vĕdă câtŭ mănâncă unŭ paianjenŭ. Pentru acésta, elŭ a prinsŭ unulŭ, l'a cântăritŭ pe nemâncate şi l'a închisŭ într'o cutiă. După dejunŭ l'a cântăritŭ din nou şi a vĕḑutŭ cu mare mirare, că paianjenulŭ mâncase de 4 orĭ câtŭ greutatea lui; după prânḑŭ însĕ, elŭ cântări de 9 orĭ, şi după cină de 13 orĭ mai multŭ; la 8 ceasurĭ când i-a datŭ drumulŭ, paianjinulŭ alerga din nou după mâncare! In proporţia acésta unŭ omŭ, cântărindŭ 50 de oca, ar avea lipsă de unŭ bou grasŭ la dejunŭ, de altŭ bou şi şése oi grase la prânḑŭ, şi de doi taurĭ, şese oi şi patru porcĭ la cină! In realitate însĕ, omulŭ nu ia, ca porţiune de mâncare ḑilnică, de câtŭ a 20-a parte din greutatea corpului sĕu. Pentru unŭ omŭ de 70 kgr. d. e. e destulŭ 3 kgr. şi ceva de hrană.

BIBLIOGRAFIA.

Monumente pentru istoria Ţĕrei Făgăraşului, culese şi adnotate de Nicolau Densuşianu. Bucurescĭ, tipografia Academiei române (Laboratorii românĭ), Strada Academiei Nr. 26, 1885. Din publicaţiunile istorico-filologice ale Archivelorŭ Statului

‚Scóla practică,‹ magazinŭ de lecţiunĭ şi materii pentru instrucţinnea primară, de Vasile Petri, tom. IV, numĕrulŭ 2 pro Maiu a. c. conţine. Catechese scolare: I. Despre Dḑeu (urmare). — Condimentŭ, condimente. Lecţiune din învĕţămêntulŭ intuitivŭ. — Din calcululŭ elementarŭ. Lecţiunĭ executate în chipŭ monograficŭ pe basa figurilorŭ numerale: Tractarea numĕrului 5 (urmare). — Fraga. Lecţiune din botanică pentru scóla elementară. — Primele lecţiunĭ de geometriă, pentru despĕrţămêntulŭ superiorŭ alŭ scólelorŭ elementare (urmare). — Ordinaţiunea comisiunei administrative a comitatului Bistriţa-Năsĕudŭ, privitóre la lipsirea dela scólă. — Casurĭ de morte. — Bibliografiă. — Abonamentele cu 3 fl. pe anulŭ întregŭ a se adresa la redacţiune în Năsĕudŭ (Nassod, Transilvania).

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.

Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureşianu.

şi drepturĭ ce nu derivau dela regii Ungariei; că în fine în totŭ Bănatulŭ era în vigóre unŭ dreptŭ specialŭ românescŭ, numitŭ jus volachie, antiqua lex districtuum volachicalium. Şi despre tóte aceste momentóse împregiurărĭ Veranţiu nu amintesce nimicŭ.

Afară de Ţéra Haţegului şi de Bănatulŭ Severinului mai erau în partea meridională a Transilvaniei încă douĕ provincie românescĭ: Ducatulŭ Făgăraşului şi alŭ Omlaşului. Dar până acum relaţiunile vechĭ ale acestorŭ provincie zacŭ în sinulŭ întunerecului. Nu cunóscemŭ nicĭ seria completă a Ducilorŭ, nicĭ instituţiunile ce le-a întemeiatŭ domnia românéscă în acele părţĭ ale Transilvaniei.

Astăḑĭ însĕ ne aflămŭ în plăcuta posiţiune de a publica aicĭ o colecţiune de documente cu privire la Ţéra Făgăraşului, estrase din interesanta archivă a d-lui Ar. Densuşianu, pentru carĭ îi adresezŭ sincerile mele mulţumirĭ.

Documentele acestea revarsă o interesantă lumină asupra organisării sociale, politice, judiciare şi militare, în scurtŭ asupra vechei constituţiunĭ a poporului românŭ din Ţéra Făgăraşului. Anume vedemŭ că în Făgăraşŭ esistă numai o nobilime istorică, care-şĭ păstrase vechia sa numire de boerĭ şi avea sigilulŭ sĕu propriu (sigillum Boeronum), că boeria din Ţéra Făgăraşului nu era numai o simplă prerogativă nobilitară, dér era totodată şi unŭ oficiu, în ce privesce afacerile publice ale ţinutului, că unica condiţiune aşa ḑicêndŭ inerentă a boeriei era sĕ presteze servicii militare equestre, că boerimea de acolo şi în timpŭ de pace era organisată milităresce, avêndŭ căpitanulŭ, locotenenţii şi decurionii sĕi. Aflămŭ mai departe, că se boerisau chiar şi moşiile, adecă se învestiau cu caracterulŭ juridicŭ alŭ acestei instituţiunĭ.

Şi care era natura moşiilorŭ boerescĭ din Ţéra Făgăraşului? In prima liniă, ele ne aparŭ ca averĭ ereditare şi inalienabile ale familiei (haereditates boeronales), dér cu caracterulŭ deplinei proprietăţĭ pentru posesorulŭ boerŭ. La moşiile boerescĭ de aicĭ nu aflămŭ restricţiunile feudalităţii, séu raportulŭ acelŭ precarŭ dintre vasalŭ şi seniorŭ, astfelŭ că proprietatea boeréscă din Ţéra Făgăraşului se distinge şi de feudalitatea ungurésca şi de feuda militaria (castrensia) ale Germanilorŭ. Celŭ multŭ proprietatea boeréscă din Făgăraşŭ are o asemĕnare numai cu feuda haereditaria ale Longobarḑilorŭ din Italia.

In fine, aflămŭ în Făgăraşŭ, întocmai ca în Haţegŭ şi Bănatulŭ Severinului, instituţiunea naţională a celorŭ 12 juraţĭ şi o mulţime de particularităţĭ ale dreptului consvetudinarŭ românescŭ, numitŭ în Bănatŭ şi în alte locurĭ ›jus volachie,‹ ›antiqua lex,‹ ér în Făgăraşŭ: „legile vechĭ ale ţinutului."

Nu putemŭ încheia acéstă espunere, fără a relevă aicĭ o momentósă împrejurare. Aceea ce formézĕ caracterulŭ generalŭ alŭ nobilimei române din Făgăraşŭ, Haţegŭ şi Bănatŭ, este misiunea ei de a fi purure în arme. Aşa aflămŭ pe nobilii din Haţegŭ formândŭ o armată stabilă pe la castelele de acolo, pe nobilii din Bănatŭ apĕrândŭ în continuu fortăreţele şi vadurile Dunării, ér pe boerii din Făgăraşŭ în datina vechiă de a presta servicii militare equestre (more aliorum verorum natorum indubitatorum... Boeronum nostvorum equis a frameis ad id aptis et convenientibus inservire). Pe când din contră nobilulŭ unguresců era chiematŭ la arme numai în timpŭ de rĕsboiu.

Este curiosŭ că acéstă instituţiune militară o aflămŭ ca o vechiă consvetudine şi la Românii din peninsula balcanică. Lucius, cronicarulŭ dalmatinŭ, ne comunică despre Românii din Bosnia şi Dalmaţia următórea interesantă notiţă: „Numele Românilorŭ — ḑice dênsulŭ — nu-lŭ aflămŭ în monumentele Dalmaţiei înainte de anulŭ 1300, şi sub numele acesta se înţelegeau păstorii, ce locuiau în munţii Bosniei, carĭ prestau servicii militare lui Mladin Banulŭ Croaţiei, Dalmaţiei şi alŭ Bosniei." Totŭ asemenea găsimŭ pe Romanii din Croaţia şi pe Românii din jurulŭ Prizrentului.

Astfelŭ nobilimea română 'şĭ are originea sa în instituţiunea militară. Românulŭ a devenitŭ boerŭ şi a fostu donatŭ cu moşii, fiindcă era militarŭ, dér nu i s'a conferitŭ nobilitatea pentru ca sĕ-lŭ facă vasalŭ şi pentru ca prin donaţinne şi titlu sĕ fiă obligatŭ la servicii, cum este natura feudalităţii germane şi ungurescĭ.

De aicĭ se esplică şi numirea nobilimei române de boerĭ (militaires, hommes de guerre), precum şi caracterulŭ nefeudalŭ (alodial) alŭ moşiilorŭ boerescĭ.

Cursulŭ la bursa de Viena

din 6 Iuniu st. n. 1885.

Rentă de aurŭ 4%	98.85
Rentă de hârtiă 5%	92 90
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	146.75
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	98.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	122 50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	108.50
Bonurĭ rurale ungare	102.75
Bonurĭ cu cl. de sortare	102.75
Bonurĭ rurale Banat-Timișŭ	102.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	101.—
Bonurĭ rurale transilvane	101.25
Bonurĭ croato-slavone	102.-
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	—.—
Imprumutulŭ cu premiu ung.	116.60
Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului	118.80
Renta de hărtiă austriacă	82.45
Renta de arg. austr.	82.05
Renta de aurŭ austr.	107 90
Losurile din 1860	139 20
Acțiunile băncel austro-ungare	858.—
Act. băncel de creditŭ ung.	287.75
Act. băncel de creditŭ austr.	288.50
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.87
Napoleon-d'orĭ	9.86 -
Mărcĭ 100 împ. germ.	60.95
Londra 10 Livres sterlinge	124.30

Bursa de Bucuresci.

Cota oficială dela 25 Maiu st. v. 1885.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%)	—	90
Renta rom. amort. (5%)	—	93
» convert. (6%)	—	88
Împr. oraș. Buc. (20 fr.)	—	31
Credit fonc. rural (7%)	—	103¼
» „ „ (5%)	—	87¼
» » urban (7%)	—	10[illegible]¼
» » » (6%)	—	93
» » » (5%)	—	85¼
Banca națională a României	1200	—
Ac. de asig. Dacia-Rom.	282	—
« » » Națională	230	—
Aurŭ	10.20(%)	—
Bancnote austriace contra aurŭ	—	—

Cursulu pieței Brașovŭ

din 8 Iuniu st. v. 1885.

Bancnote românescĭ	Cump.	8 94	Vênd.	8.96
Argint românesc	»	8 80	»	8.85
Napoleon-d'orĭ	»	9.84	»	9.87
Lire turcescĭ	»	11.10	»	11.15
Imperialĭ	»	10.10	»	10.15
Galbenĭ	»	5.80	»	5.84
Scrisurile fonc. »Albina«	»	100.50	»	101.—
Ruble Rusescĭ	»	124.—	»	125.—
Discontulŭ	»	7—10 % pe anŭ.		

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei“ se potŭ cumpĕra în tutungeria lui I. Gross.

Anunțămŭ acelorŭ onorațĭ cetitorĭ, carĭ vorŭ binevoí a se aboná la fóia nóstră de aicĭ încolo, că avemŭ încă în reservă numerĭ dela începutulŭ anului 1885 prin urmare potŭ sĕ aibă colecțiunea completă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.“

Conspectulŭ operațiunilorŭ
institutului de creditŭ și de economii „ALBINA«
în luna Maiu 1885.

Intrate:

Numerarŭ din 31 Aprilie 1885	fl.	48,824.55
Depunerĭ	»	107,228.12
Cambii rĕscumpĕrate	»	298,[illegible]23.24
Imprumuturĭ hipotecarĭ și alte împrumuturĭ	»	64,121.83
Interese și provisiunĭ	»	20,134.51
La fondulŭ de pensiune	»	34.25
Moneta vêndută	»	208,69.15
Efecte	»	8730,55
Conturĭ curente	»	124,049.55
Diverse	»	528.74
	fl.	693,444.49

Eșite:

Depunerĭ	fl.	105,99[illegible].05
Cambii escomptate	»	291,614.41
Imprumuturĭ hipotecarĭ și alte împrumuturĭ	»	78,600.—
Interese pentru depunerĭ	»	1205.83
Contribuțiune și competințe	»	1518,74
Salarie și spese	»	2[illegible]54.70
Moneta cumpĕrată	»	18,654.60
Conturĭ curente	»	135,637.13
Diverse	»	848.69
Numerarŭ cu 31 Maiu 1885	»	56,519.34
	fl.	693,444.49

Sibiu 31 Maiu 1885.

I. G. Ioanŭ m. p. directorŭ esecutivŭ. **I. Lissai** m. p. comptabilŭ.

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** și pe linia **Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta** a călei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	5·00	7.45	—
Predealŭ (	—	9 45	12.50	—
(	—	9.47	1.09	—
Timișŭ	—	10.11	1.40	—
Brașovŭ (	—	10.44	2.27	—
(	6.22	10,51	2.55	—
Feldióra	7.01	11.18	3.38	—
Apatia	7.33	11.36	4.17	—
Agostonfalva	8.01	11.51	4.47	—
Homorodŭ	8.45	12.23	5.42	—
Hașfaleu	10.10	1.19	7.37	—
Sighișóra (	10 29	1.30	8.0[illegible]	—
(	10.39	1.37	8.21	—
Elisabetopole	11.19	2.05	9 0[illegible]	—
Mediașŭ	11.54	2.25	9.4[illegible]	—
Copsa mică	12.12	2 36	10.02	—
Micăsasa	12.56	—	6.20	—
Blașiu	1.30	3.13	6.59	—
Crăciunelŭ	1.45	—	7.15	—
Teiușŭ	2.11	3.40	7.43	—
Aiudŭ	2.55	4.01	8.29	—
Vințulŭ de susŭ	3.17	—	8.55	—
Uióra	3.24	—	9.04	—
Cucerdea	3.31	4.24	9 12	—
Ghirisŭ	4.09	4.49	10.23	—
Apahida	5.36	—	12.32	—
Clușiu (	5.56	5.58	12.59	—
(	6.08	6.08	—	8.00
Nedeșdu	6.29	—	—	8.34
Ghirbĕu	6.45	—	—	8.59
Aghirișŭ	7.00	—	—	9.34
Stana	7.26	—	—	10.16
Huiedinŭ	7.48	7.14	—	11.04
Ciucia	8.28	7.43	—	12 17
Bucia	8.47	—	—	12.47
Bratca	9.06	—	—	1.21
Rév	9.26	8.22	—	2.05
Mező-Telegd	10 01	8.48	—	3.08
Fugyi-Vásárhely	10.20	—	—	3.39
Várad-Velințe	10.30	—	—	3.55
Oradia-mare (	10.37	9.13	—	4.06
(	10.51	9.18	10.37	—
P. Ladány	12.37	10.31	12.59	—
Szolnok	2.58	12.07	4.45	8.22
Buda-pesta	6 00	2.10	10.05	10.30
Viena (	6.35	2.45	10.50	—
(	3.00	8 00	6.05	—

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ omnibus	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	—	7.15	—	—	—
Budapesta	6.47	1.45	3.15	6.20	8.0[illegible]
Szolnok	10.37	3.4[illegible]	7.2[illegible]	9.11	11.4[illegible]
P. Ladány	1.44	5.21	8.27	11.26	2.31
Oradea mare	5.33	6.41	—	1.28	—
Várad-Velencze	—	—	9.45	2.00	—
Fugyi-Vásárhely	—	—	9.59	2.11	—
Mezö-Telegd	—	7.14	10.28	2.34	—
Rév	—	7.42	11.36	3.18	—
Bratca	—	—	12.10	3.41	—
Bucia	—	—	12.4[illegible]	4.01	—
Ciucia	—	8.31	1.31	4.26	—
Huiedin	—	9.01	2.56	5.08	—
Stana	—	—	3.29	5.27	—
Aghiriș	—	—	4.0[illegible]	5.50	—
Ghirbĕu	—	—	4.18	6.02	—
Nedeșdu	—	—	4.33	6.24	—
Clușiu (	—	10.0[illegible]	5.05	6.43	—
(	12.0[illegible]	10.16	—	7.0[illegible]	—
Apahida	12.31	—	—	7.26	—
Ghiriș	2.16	11.24	—	8.51	—
Cucerdea (	3.12	11.43	—	9.31	—
(	3.32	11.45	—	9.43	—
Uióra	3.41	—	—	9.51	—
Vințulŭ de susŭ	3.50	—	—	9.58	—
Aiudŭ	4.25	12.08	—	10.24	—
Teiușŭ	4.50	12.22	—	10.44	—
Crăciunelŭ	5.41	—	—	11.28	—
Blașŭ	6.0[illegible]	12.57	—	11.44	—
Micăsasa	6.40	—	—	12.18	—
Copșa mică	7.00	1.27	—	12.36	—
Mediașŭ	—	1.45	—	1.22	6.01
Elisabetopole	—	2.06	—	1.56	6.40
Sigișóra	—	2.31	—	2.34	7.20
Hașfaleu	—	2.50	—	3.02	8.01
Homorod	—	3.4[illegible]	—	4.41	10.05
Agostonfalva	—	4.19	—	5 30	11.0[illegible]
Apatia	—	4.[illegible]4	—	6.03	11.3[illegible]
Feldióra	—	4.53	—	6.35	12.14
Brașovŭ (	—	5.20	—	7.14	1.09
(	—	5.3[illegible]	—	—	1.50
Timișŭ	—	6.07	—	—	2.48
Predealŭ (	—	6.32	—	—	3.23
(	—	7.30	—	—	4.56
Bucurescĭ	—	11.35	—	—	9.40

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Teiușŭ	11.09	—	3.56
Alba-Iulia	11.46	—	4 27
Vințulŭ de josŭ	12 20	—	4.53
Șibotŭ	12.52	—	5.19
Orăștia	1.19	—	5.41
Simeria (Piski)	1.48	—	6.08
Deva	2 35	—	6.39
Branicĭca	3.04	—	7.04
Ilia	3.36	—	7.29
Gurasada	3 50	—	7.41
Zam	4 25	—	8.12
Soborșin	5.09	—	8.49
Bĕrzova	5.56	—	9.29
Conopŭ	6.18	—	9.49
Radna-Lipova	6.57	6 14	10 23
Paulișŭ	7.12	6.30	10.37
Gyorok	7.27	6.47	10.52
Glogovațŭ	7.56	7.17	11.18
Aradŭ	8.10	7.32	11.32
Szolnok (	2.39	12.00	4 5[illegible]
(	3.16	12.14	5.10
Budapesta	7.10	2.10	8.16
Viena	—	8.0[illegible]	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiușŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ omnibus
Viena	11.00	7.15	—
Budapesta	8.05	1.45	8.10
Szolnok (	11.02	3.44	11.40
(	11.12	4.02	12.00
Aradŭ	3.37	7 53	5.25
Glogovațŭ	4.13	—	6.19
Gyorok	4.38	—	6.4[illegible]
Paulișŭ	4.51	—	7.00
Radna-Lipova	5.10	—	7.23
Conopŭ	5.38	—	7.51
Bêrzova	5.57	—	8.10
Soborșin	6.42	—	5.58
Zam	7 14	—	9.28
Gurasada	7 43	—	9.56
Ilia	8.01	—	10.17
Branicĭca	8.21	—	10.38
Deva	8.47	—	11.05
Simeria (Piski)	9.05	—	11.23
Orăștiă	10 10	—	12.24
Șibotŭ	10.43	—	12.53
Vințulŭ de josŭ	11.04	—	1.22
Alba-Iulia	11.19	—	1.10
Teiușŭ	12 05	—	2.24

Aradŭ-Timișóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.55	8.25
Aradulŭ nou	6.25	1.21	8.36
Németh-Ságh	6.50	1.46	8.54
Vinga	7.19	2.18	9.13
Orczifalva	7.38	2.36	9.25
Merczifalva	7.56	2.53	9 36
Timișóra	8.42	3.40	10.06

Simeria (Piski) Petroșeni

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Simeria	6 30	11.50	2.23
Streiu	7 05	12.27	3.00
Hațegŭ	7 53	1.19	3 49
Pui	8 46	2.10	4.4[illegible]
Crivadia	9.33	2.57	5.28
Banița	10.11	3.35	6.07
Petroșenĭ	10.43	4.04	6.39

Timișóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timișóra	6.07	12.25	5.00
Merczifalva	6.40	1.16	5.50
Orczifalva	6.51	1.34	6.07
Vinga	7.08	2.04	6.32
Németh-Ságh	7.23	2.25	6 53
Aradulŭ nou	7 40	2 54	7.24
Aradŭ	7 50	3 10	7.40

Petroșenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.
Petroșenĭ	6 49	9.33	5.28
Banița	7.27	10.14	6.06
Crivadia	8.06	10.54	6.45
Pui	8.50	11 37	7.[illegible]5
Hațegŭ	9.31	12.17	8,02
Streiu	10.16	12.58	8.44
Simeria	10.53	1.35	9.15

Tipografia ALEXI, Brașovŭ.